

Lausunto
20.10.2022

Ympäristövaliokunta
Eduskunta

Asia Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaista etusijaa aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023–2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023–2028 koskevaksi lainsäädännöksi HE 128/2022 vp

Kaivosteollisuus ry ohessa kunnioittavasti lähettää ympäristövaliokunnassa huomioon otettavaksi seuraavaa:

Johdanto

Kaivosteollisuus ry kiittää ympäristöministeriötä työstä, joka on tehty nopeuttamaan lupamenettelyjä. Poliittinen linjaus asiassa tehtiin varsin myöhään hallituskaudella.

Teollisuus on kokenut lupamenettelyt ennakoimattomiksi ja hitaiksi. Tämä on ehkä merkittävin tekijä, joka heikentää Suomea investointiympäristönä. **Hallituksen esitys sinänsä osoittaa, että lainsäädännöllä voidaan tehdä muutoksia nopeastikin lupamenettelyjen sujuvoittamisen eteen.**

Tavoite

Esityksen tavoitteena on vahvistaa Suomen omavaraisuutta, fossiilisesta energiasta luopumista sekä vauhdittaa vihreää siirtymää tukevia investointeja. Tavoitteen taustalla on Euroopan vihreän kehityksen ohjelma, jolla pyritään ilmastoneutraaliin maanosaan. Lisäksi tavoitteen taustalla on Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022, jonka myötä on katsottu tarpeelliseksi irtautua fossiilisesta energiasta entistä nopeammin. Lisäksi esitystä taustoitetaan julkisen talouden suunnitelman (2023–2026) pöytäkirjamerkinnällä omavaraisuuden vahvistamisesta ja huoltovarmuuden varmistamisesta tilapäisin toimenpitein.

Esityksessä menettelyllisen etusijan lupakäsittelyissä saivat vihreän siirtymän hankkeet, joita esityksen mukaan ovat uusiutuvaa energiaa edistävät hankkeet, polttoaineiden tai fossiilisten raaka-aineiden käyttöä korvaavat teollisuuden sähköistämishankkeet, vedyn valmistus ja hyödyntäminen, hiilidioksidin talteenotto, hyödyntäminen ja varastointi, sekä akkumateriaalien valmistus, uudelleenkäyttö ja kierrätys sekä akkutehtaat. Lisäksi hakijan tulisi osoittaa riittävällä selvityksellä, että toiminnassa otettaisiin huomioon ei merkittävää haittaa – periaate (DNSH).

Kaivosteollisuuden rooli vihreässä siirtymässä ja akkuhankkeissa

Vihreä siirtymä, käsittäen sekä irtautumisen fossiilisesta energiasta kuin myös liikenteen sähköistymisen, edellyttää tulevaisuudessa yhä enemmän raaka-ainetuotantoa. Esimerkiksi Maailmanpankin arvioiden mukaan useiden metallien (kuten litiumin, kuparin, koboltin ja alumiinin) tarve kymmenkertaistuu vuoteen 2050 mennessä, mikäli halutaan saavuttaa Pariisin ilmastositoumuksen tavoitteet.

Eurooppa kuluttaa noin neljänneksi maailman mineraaleista, mutta tuottaa vain noin kolme prosenttia. EU:ssa tämä raaka-aineriippuvuus EU:n ulkopuolisista lähteistä on aiheuttanut huolta jo ennen Venäjän aloittamaa sotaa, mutta sen jälkeen yhä enenevässä määrin. Tästä yksi selvä esimerkki on vastikään julkaistu komission tiedonanto REPowerEU, jossa todetaan komission pyrkivän vahvistamaan eurooppalaista arvoketjua tunnistamalla Euroopan strategisen edun mukaiset mineraalivarat ja kriittiset raaka-ainehankkeet sekä Raw Materials Act, jolla pyritään niin ikään vahvistamaan eurooppalaista raaka-ainetuotantoa. **Esimerkiksi nikkeliä tuotiin Suomeen Venäjältä viime vuonna yli miljardin arvosta. Suomessa nikkeliä jalostetaan eteenpäin muun muassa akkujen valmistukseen.**

Arvoketju

Esityksessä jätetään huomioimatta koko arvoketju, kun kaivostoimintaa ei ole sisällytetty pykälän 2a mukaiseen luetteloon menettelyllisen etusijan saavista hankkeista aluehallintoviraston lupamenettelyissä. Pykälän perusteluissa mainitaan, että akkuteollisuudella on vaikutuksia ilmastomuutoksen torjuntaan, koska sillä edistetään siirtymää kohti sähköistä liikennettä.

Edelleen perusteluissa todetaan, että esityksen hanketyyppeihin ei voida lukea mukaan kaivostoimintaa, koska **kaivostoiminnan tuotteet voivat olla raaka-aineena myös akkumateriaalien valmistuksessa, mutta kaivostoiminnassa itsessään ei valmisteta akkumateriaaleja.** Logiikka on erikoinen tai sitä ei ole, kun arvoketjun alkupää jätetään kokonaan huomiotta.

Muistutamme, että Suomessa on eräs kemianteollisuuden integraatti sisältäen sekä kaivostoiminnan ja akkukemikaalitehtaan. Laitoksessa tullaan jalostamaan paikan päällä louhittuja malmeja sähköistyvän liikenteen tarpeisiin.

DNSH - kriteeristö

Esityksen säädetään, että mikäli hakija pyytää hakemukselle pykälän 2a mukaista menettelyllistä etusijaa, on hakijan tällöin esitettävä riittävä selvitys siitä, että hakemuksen mukaisessa toiminnassa otetaan huomioon ei merkittävää haittaa – periaate. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma on osa Suomen kestävän kasvun ohjelmaa. Suunnitelman hankkeiden rahoituksen ehtona on myös ei merkittävää – haittaa periaate. Arvioinnin periaatteen noudattamisesta tekevät rahoituksen hakijat. Suomen ympäristökeskus (SYKE) on ohjeistanut, että arvioinnissa tulee ottaa hankkeen ympäristövaikutukset huomioon **koko elinkaaren ajalta. SYKE:en mukaan on arvioitava esimerkiksi raaka-ainehankinnan ympäristövaikutukset.**

Uuden periaatteen tuominen Suomen lainsäädäntöön tällä tavoin on kyseenalaista mutta jos näin menetellään, tulee lainsäädännön tältäkin osin olla riittävän tarkkaa ja yksilöityä sekä perusteluiltaan kattavaa.

Lopuksi

Kaivosteollisuus ry katsoo, että puhuttaessa vihreästä siirtymästä tulee ottaa huomioon koko arvoketju raaka-ainetuotannosta lähtien. Ei voi olla vastuullista ja eettisesti hyväksyttävää, että kaivosten tuotteet valtion lainsäädännössä ulkoistetaan hankittavaksi alueilta, jossa biodiversiteetin, kiertotalouden, vähähiilisyyden ja vastuullisuuden kriteerit ovat merkittävästi eurooppalaisia vähäisemmät.

Nyt lausunnolla olevassa esityksessä näin ei ole. Kaivosteollisuutta ei ole otettu huomioon menettelyllisen etusijan saavissa hankkeissa. Sen vuoksi Kaivosteollisuus ry esittää edelleen, että raaka-ainetuotanto lisätään 2a §:n mukaiseen luetteloon menettelyllisen etusijan saavista hankkeista.

Kunnioittavasti,

Pekka Suomela, toiminnanjohtaja
Kaivosteollisuus ry

This documents contains 3 pages before this page

Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende